

Kan vi forudsige kriminelt recidiv?

30 års prognoseforskning. 1923—53.

Af sekretær, cand. jur. PREBEN WOLF

Ud fra en Storm Petersen'sk erkendelse af, at »det er svært at spå — navnlig om fremtiden«, vil mange kriminalister ved det spørgsmål, der står som overskrift over denne artikel, ryste på hovedet og antyde, at det højeste, man formentlig vil kunne nå, er et forsigtigt (d. v. s. skeptisk) skøn over recidivsandsynligheden afgivet af erfarne og trænede praktikere med adskillige år på bagen i den anvendte kriminologis tjeneste.

Prognosetabeller lader man amerikanerne om. Hjemvendte F.N.- og Fullbright-stipendiater ved at berette om frygtelige, skematiske metoder, hvorved man i U.S.A. når frem til afgørelser af, om en fange skal løslades på prøve eller ej. Det kunne være rart engang at se en nærmere dokumentation af sådanne påstande. At misbrug kan finde sted skal ikke benægtes her — det er endda sandsynligt, at en og anden vil gribe tabellen som en kærkommen lettelse i ansvaret og en behagelig hovedpude for samvittigheden. En særligt systematisk og skematiserende sjæl kan også i overdreven begejstring for systematikken glemme de nødvendige begrænsninger for tabellernes anvendelse. Men også inden for det rene skøns rammer er der mange fejlmuligheder, flere vil jeg tro.

Det er rimeligt at antage, at den afvisende holdning overfor recidivsandsynlighedsberegninger, man ikke så sjældent møder, delvis kan skyldes utilstrækkeligt kendskab til de væsentligste foreliggende redegørelser for forskningen indenfor dette område. Der er skrevet så lidt om emnet på dansk. Flere af de udenlandske værker (amerikanske) er tildels ulæselige på grund af en mangfoldighed af formler og tabeller og dertil skrevet i et selv for engelsk (amerikansk) kyndige vanskeligt sprog med anvendelse af en terminologi, der på afgørende punkter adskiller sig fra den lægeligt-juridiske, der præger den meste kontinental-europæiske og ikke mindst den nordiske kriminologiske litteratur. Der er således mange hindringer at overvinde og mange irritationsmomenter. Vanskelighederne kan vist ikke udtrykkes bedre end en af vore mest levende og vittige yngre fængselsinspektører gjorde det, da han om et af Glueckernes værker udtalte: Denne bog er komplet uforståelig på grund af noget, der hedder »mean square contingency«.

Medens sociologiske synspunkter først i de senere år har gjort sig noget videre gældende i dansk og nordisk kriminologi, har de førende amerikanske kriminologer gennem adskillige år væ-

ret sociologer af fag og betjent sig af en særlig terminologi med forkærlighed for kvantitative formuleringer.

Den sociologiske forudsigelsesforskning på matematisk-statistisk grundlag drives ikke alene inden for det kriminalvidenskabelige felt, men over en bred front med forsøg på forudsigelse af personlig tilpasning indenfor ægteskab, erhvervs- og arbejdslivet, militæret o. s. v. Jeg kan her henvisse til et standardværk som Paul Horst: *The Prediction of Personal Adjustment*¹⁹ eller kæmpeværket: *Studies in Social Psychology, World War II*²⁰.

Stephen Leacock²⁰ har fortalt, hvorledes han i en periode af sit liv »— used to go in a great deal for prophecy«. Fordi han fandt den »— safer and easier than fact, and more impressive«. Således ikke prædiktionsforskerne. De baserer netop deres forudsigelser på facts bl. a. med det formål, på empirisk grundlag at skabe en forudsigelsessikkerhed så høj, at forskningens resultater kan benyttes af praktisk arbejdende kriminalister, der står i den situation, at de skal træffe en afgørelse for hvilken spørgsmålet om fremtidig kriminalitetsrisiko eller resocialiseringsmulighed spiller en rolle.

Den følgende fremstilling vil dels blive koncentreret om nogle af de fremgangsmåder, der har været anvendt ved konstruktion af forudsigelsesinstrumenterne (prognosetabellerne), dels om efterprøvninger af deres anvendelighed.

Langt den væsentligste del af den her omhandlede forskning er som bekendt foretaget i U.S.A. og falder, såvidt jeg kan se, ret klart i to grupper knyttet til hver sine forskere i hver sin stat i Amerika:

- A. Illinoisforskningen, der hovedsagelig bygger på den af Burgess anvendte metode.
- B. Massachusettsforskningen, der er indledet af Warner og Hart, men dog hovedsagelig bygger på de af ægteparret Glueck udviklede metoder.

I afsnit C omtales kort visse mindre betydelige arbejder, herunder nogle europæiske undersøgelser, der hverken i antal eller kvalitet kan måle sig med de amerikanske. En enkelt nyere undersøgelse⁵ er taget med, fordi den trods mangler på flere punkter er værdifuld, og fordi den er udført i et lille europæisk land (Schweiz) med få økonomiske midler. Desuden er den fulgt op af et konkret reformforslag vedrørende forholdsregler overfor tidligt kriminelle⁹.

De første skridt på den kriminologiske prognoseforsknings vej var ikke opmuntrende. I 1923 forsøgte S. B. Warner³⁵ at opstille en kriminologisk prognose. Han undersøgte straffeakter for 680 betinget løsladte voksne mænd fra Massachusetts's Reformatory, af hvilke en del senere var recidiveret. Ud fra en liste omfattende

60 faktorer vedrørende social adfærd før indsættelsen søgte Warner at konstatere, hvorvidt recidivisterne med hensyn til disse faktorer væsentligt adskilte sig fra ikke-recidivisterne. Han kom til et negativt resultat og sluttede følgelig, at man ikke på grundlag af sociale forhold eller social adfærd hos de indsatte forud for indsættelsen kan opstille nogen prognose med henblik på fremtidig social tilpasning.

Ved en kritisk behandling af samme materiale nåede Hornell Hart¹⁴ dog samme år til det resultat, at vel kunne man ikke tillægge nogen enkelt faktor hidrørende fra tiden forud for indsættelsen prognostisk betydning; men kombinationer af bestemte faktorer i Warners liste kunne nok have sådan betydning.

I. Konstruktion af forudsigelsesinstrumentet.

A. Illinoisforskningen.

E. W. Burgess arbejdede i staten Illinois og offentliggjorde resultatet af sit pionerarbejde i 1928, som et afsnit af et samleværk om prøveløsladelse og den ubestemte straf udsendt af Illinois State Board of Parole³.

Han gennemgik akter, registre m. v. vedrørende 3000 prøveløsladte fra anstalterne Joliet, Menard og Pontiac og så, at opførslen i prøvetiden varierede i overensstemmelse med bestemte mønstre i de løsladtes fortid og baggrund. En række faktorer syntes klart at adskille dem i to grupper og syntes yderligere associeret med spørgsmålet om overtrædelse af løsladelsesvilkår (parole violation) eller ikke-overtrædelse. Burgess klassificerede materialet på grundlag af baggrundfaktorer ud fra de almindelige erfaringer, man havde på de tre nævnte anstalter med hensyn til prøveløsladte. De fremkomne kategorier var baseret bl. a. på følgende faktorer: Tidligere arbejdsforhold, ægteskabelig status, social type, national oprindelse, kriminel fortid m. m., ialt 21 faktorer.

De indledende beregninger var enkle. Burgess sammenholdt procenten af vilkårsovertrædelser indenfor hver kategori med den gennemsnitlige recidivprocent for den anstalt, fra hvilken de pågældende var løsladt. Hver af de kategorier, hvis recidivprocent var under gennemsnitsprocenten for alle løsladte, tildeltes 1 point, de øvrige 0. Ved addition af de tildelte værdier og sammenligning med de faktiske tilbagefaldstal fandt Burgess, at af løsladte, som opnåede en samlet pointsværdi (score) på 16—25, faldt kun 1,5 % tilbage, og kun med mindre alvorlige vilkårsovertrædelser. Burgess sonderer mellem »minor violations« og »major violations«. Løsladte, der opnåede så lav en samlet score som 2—4, faldt tilbage for 70 %'s vedkommende, heraf de 64 % i egentlig lovovertrædelse (major violation).

Princippet er kort følgende: Hvis en person har haft tidligere

gode arbejdsforhold og f. eks. kun 10 % af grundmaterialet i kategorien »gode arbejdsforhold« viser sig at recidivere, medens gennemsnitsrecidivet for hele materialet er — lad os sige 45 %, så får den pågældende 1 point. Er arbejdsforholdene dårlige, finder vi måske et recidiv på 75 % i kategorien »dårlige arbejdsforhold« mod totalprocenten på 45 %, hvorfor vi tildeler vedkommende 0 point. Samme fremgangsmåde benyttes for hver enkelt faktor, og det samlede pointsantal indsættes i tabellen, hvoraf man i procent kan aflæse recidivrisikoen for personer, der falder ind under denne pointsgruppe.

Burgess' metode er let forståelig selv uden statistiske forudsætninger, hvilket rimeligvis har medvirket til dens udbredelse i senere forskningsarbejde på dette felt. Ingen af hans efterfølgere har fjernet sig radikalt fra ham med hensyn til metode. Der har dog været adskillige bestræbelser på at forbedre den statistiske teknik, navnlig med hensyn til testning af forudsigelsesinstrumentets signifikans, pålidelighed og gyldighed.

Man har navnlig kritiseret Burgess, fordi han tildeler alle faktorer samme vægt (1 for gunstig, 0 for ikke-gunstig) uanset graden af association med overtrædelsen eller ikke-overtrædelsen af vilkår. Det anses for uheldigt, at han giver 0 point både for neutral og for ugunstig faktor. Flere af faktorerne overlapper desuden hinanden, og er måske i virkeligheden blot forskellige udtryk for samme fænomen.

Den burgess'ske skole hævder den dag i dag sine traditioner ved de anstalter i staten Illinois, hvorfra han i sin tid hentede sit grundmateriale. Lloyd Ohlin, hvis håndbog i forudsigelse af prøveløsladelsesresultater: *Selection for Parole*²⁴ har særlig interesse på grund af forfatterens nære tilknytning til praktisk fængsels- og forsorgsarbejde, har arbejdet i flere år som researchsociolog ved Illinois Division of Correction.

Ohlins oprindelige materiale udgjordes af 17.000 prøveløsladte fra Menard og Joliet. Ved udvælgelsen af prædiktorerne støttede Ohlin sig på tidligere forskning og praktiske fængsels- og forsorgsfolks (parole officers) erfaringer. Oprindeligt opstillede han et skema med 27 faktorer, der efterhånden på empirisk grundlag indskrænkedes til 12. Hver omfattende fra 2 til 10 underfaktorer, de fleste dog fra 3 til 6.

De 12 faktorer er følgende: *Forbrydelsens art* (7 underfaktorer fra manddrab og vold og indbrudstyveri over andre berigelsesforbrydelser og sædelighedsforbrydelser til diverse overtrædelser), *dommens art* (2 underfaktorer: tidsbestemt straf — ubestemt tid), *lovovertræderens type* (første gang — lejlighedsvis — ung recidivist — recidivist — vaneforbryder eller professionel), *forhold i hjemmet* (6 underfaktorer fra fremragende over gennemsnitligt til forladt hjemmet), *familietilknytning eller interesse* (meget aktiv — aktiv — o.s.v. til passiv — ingen), *social*

type (10 underfaktorer fra almindeligvis ansvarlig borger til drunker, eufoman og seksuelt afvigende), *tidligere arbejde* (5 underfaktorer fra regelmæssigt til intet arbejde), *geografisk miljø* (by — land — skiftende), *arbejde efter prøveløsladelsen* (adækvat — inadækvat — intet), *antal af medskyldige* (ingen — 1 eller 2-3 og derover), *personlighedsbillede* (normal — inadækvat — ustabil — egocentrisk — store personlighedsdefekter — intet oplyst), *psykiatrisk prognose* (gunstig — problematisk — tvivlsom o.s.v. til ugunstig eller intet oplyst).

Hver af underfaktorerne tildeles point, eftersom den betegnes som gunstig (1), neutral (0), eller ugunstig (+1). Neutrale er de underkategorier, der ikke opfylder de statistiske krav, der stilles for etablering af effektiv distinktion mellem løsladte, der klarer sig i prøvetiden, og løsladte, som ikke kan klare vilkårene. Da det er en forudsætning for al god forudsigelse, at det oprindelige udvalg, hvorpå forudsigelser om senere udvalgs recidiv bygges, ligner disse senere udvalg mest muligt i kriminologisk henseende, foreslår Ohlin, at man søger så langt tilbage i tiden, at man har samlet 1000 tilfælde, løsladt så længe før undersøgelsens tidspunkt, at man kender udfaldet af prøveløsladelsen, men heller ikke længere.

Ohlin anvender forskellige statistiske prøver til konstatering af prædiktorenes signifikans, pålidelighed, gyldighed og effektivitet²⁵. I tilknytning til disse tests kan man efter Ohlins mening med fordel udskille faktorer, mellem hvilke der er høj interkorrelation, således at man eliminerer den af de interkorrelerede faktorer, der forekommer mindst acceptabel med hensyn til pålidelighed, associationsgrad, signifikans og prædiktiv effektivitet.

Det er bekendt, at mere eller mindre forfinede statistiske teknikker kan anvendes indenfor dette forskningsområde. Ohlin anfører selv, at hans fremgangsmåde er »... a substitute for methods of weighing and scoring by multiple correlation analysis«²⁴.

Det kan mod Ohlin som mod Burgess indvendes, at de — formentlig med urette — går ud fra, at de forskellige faktorer vejer lige meget. Det er desuden særligt for Ohlins arbejde fremhævet, at der opstår en skævhed i materialet ved, at det er vurderet i forvejen (det drejer sig jo om prøveløsladte, hvis recidivrisiko antages at være indgået i en skønsmæssig vurdering af deres parolabilitet, forud for løsladelsen). Derved skulle man vel nok kunne opnå god forudsigelsessikkerhed m.h.t. den gruppe, der viser god prognose iflg. tabellen, mens man må regne med at få ringere forudsigelser for den gruppe, for hvilken tabellen giver dårlig prognose. Hertil kommer, at de pågældende ofte udsættes for differentiell behandling efter løsladelsen, en behandling, der navnlig tilstræber at holde *dem* på ret køl, der i forvejen har den gunstigste prognose.

Det er ikke nogen urimelig hypotese, at forhold og vilkår for de løsladte kan ændre sig således i tidens løb, at prædiktorerne forældes, men det forekommer dog overdrevet som Ohlin at foretage en årlig revision.

B. Massachusettsforskningen.

Det fremhæves gerne, at ægteparret Glueck bl. a. er karakteriseret ved deres mere forfinede statistiske metoder sammenlignet med Burgess og hans efterfølgere. Man har navnlig hæftet sig ved, at de vejer faktorerne på grundlag af disses relation til faktisk adfærd. En lovovertræders »score« består efter det glueckske system af summen af de enkelte underkategoriers fiaskoprocent.

Man kan indvende, at det ikke er noget godt kriterium for en sondring mellem to forskningsmetoder, om man tildeler de benyttede faktorer vægt eller ej, idet spørgsmålet om tildeling af vægt blot vil være et spørgsmål om mere udviklet teknik. Her synes vejningen af faktorerne imidlertid virkelig at skille to skoler. Der er 23 års forskning mellem Burgess og Ohlin, men ingen af dem tildeler faktorerne vægt. Glueck'erne, der begyndte omtrent samtidig med Burgess, tildelte faktorerne vægt allerede i deres første arbejde: 500 Criminal Careers, der udkom i 1930¹¹, og de er vedblevet hermed i de mellemliggende år til og med udseendelsen af »Unraveling Juvenile Delinquency« i 1950¹³.

Som Warner og Hart har Glueck'erne lagt deres første arbejde i Massachusetts Reformatory, og de har i deres første prognosetabel støttet sig på 6 faktorer vedrørende tiden før indsættelsen og 1 faktor hidrørende fra ophold i anstalten. Det drejer sig om følgende: Arbejdsvaner, forbrydelsernes alvor og hyppighed, tidligere anholdelser, tidligere straffe, økonomisk ansvarlighed, mental abnormitet og hyppigheden af forseelser under opholdet i reformatory.

Fortsat forskning førte til revision af den første forudsigelsestabels prædiktorer. Eksempelvis kan man nævne, at forfatterparret i det værk, som de har kaldt: One Thousand Juvenile Delinquents, 1934¹², er nået frem til følgende seks prædiktorer, af hvilke den første går igen i Glueck'ernes nedenfor omtalte sociologiske tabel fra »Unraveling Juvenile Delinquency«: Faders myndighedsudøvelse overfor drengen, moders do., oversiddende (tilbage) i skolen, dårlig opførsel sammesteds, alder ved første kendte udslag af dårlig opførsel, og tid hengået mellem kriminalitetens indtræden og første undersøgelse.

»Unraveling Juvenile Delinquency« bygger på de to forskeres mere end 20 års erfaringer med kriminalitetsforudsigelser. Fremkomsten af dette både meget roste og kritiserede arbejde bragte sindene i oprør i den kriminalvidenskabelige verden. Sociologer³² og antropologer har vel kritiseret mest og med størst vægt. Nils

Christie har i nærværende tidsskrift skrevet en oversigt over kritikken af *Unraveling Juvenile Delinquency*⁵, mens der fra professor Hurwitz's hånd er fremkommet en egentlig anmeldelse¹⁸.

Glueck'erne prætenderer med denne undersøgelse at have tilvejebragt instrumenter til afdækning af potentielle, fremtidige lovovertrædere blandt børn ved skolealderens begyndelse.

På grundlag af undersøgelser af 500 vedholdende kriminelle og en kontrolgruppe på 500 ikke-kriminelle unge mænd eller drenge mellem 11 og 17 år når forfatterne frem til opstilling af tre prognosetabeller på grundlag af:

1. Sociologiske faktorer.
2. Karaktermæssige faktorer fastslået ved Rohrschach-testning.
3. Personlighedsbilledet som det fremtræder gennem psykiatriske interviews.

Grupperne var udvalgt således, at de nøje svarede til hinanden med hensyn til alder, intelligens, national oprindelse og bopæl i økonomisk mindre velstillet naboskab.

De endelige faktorer i prognosetabellerne byggede på 402 enkeltfaktorer vedrørende familieforhold, personlige forhold, fysiske, sundhedsmæssige, karakterologiske, følelsesmæssige og intelligensmæssige forhold. Her omtales kun det sociologiske forudsigelsesskema. Sheldon og Eleanor Glueck udvalgte de faktorer, som klarest adskilte de kriminelle fra de ikke-kriminelle, og fremdrog navnlig sådanne faktorer, som med størst sandsynlighed ville foreligge for hver af drengene forinden skolealderens indtræden, og blandt disse igen de faktorer, som måtte være mest indbyrdes uafhængige. De har dog også taget i betragtning, om de forskellige faktorer ville være let tilgængelige eller ej for dem, som senere skulle anvende tabellerne.

Det endelige skema kom til at bestå af 5 faktorer sammensat af 2—3 underfaktorer hver. Procenten af kriminelle blandt drengene i hver underkategori udgør den vejede »prediction score«:

1. Faders myndighedsudøvelse overfor drengen.
2. Moders tilsyn.
3. Faders hengivenhed for drengen.
4. Moders hengivenhed for drengen.
5. Familiens sammenhold.

Underkategorierne er nøje defineret. Vi kan eksempelvis se på faktoren: Faders myndighedsudøvelse. Den består af 3 underfaktorer: 1. Fast, men venlig. 2. slap. 3. a. for streng eller b. lunefuld (svingende).

Ad 1. Faderens myndighed er baseret på sund fornuft, som drengen forstår og akcepterer som retfærdig.

- Ad 2. Faderen er skødesløs, ligegyldig og lader drengen gøre, hvad han vil.
- Ad 3. a. Faderen er skrap, ikke til at tale med, kræver lydighed gennem frygt.
- b. Faderen svinger mellem strenghed og slaphed, er inkonsekvent i sin kontrol med drengen.

Glueck'erne etablerede 4 scoreklasser fra under 200 til over 300. Den afgørende skillelinie synes at gå ved 250.

Kritikken mod dette Glueck'ernes seneste store arbejde retter sig væsentligst mod deres psykologiske og psykiatriske forudsigelsestabeller. Medens kritikken mod den sociologiske skala navnlig sigter på følgende: 1. Kan Glueck'ernes tabel, som er bygget over en undersøgelse af drenge fra 11 til 17 år, anvendes på yngre aldersgrupper? 2. Kan den anvendes på andre etniske grupper? 3. Grupper, der er anderledes sammensat m.h.t. intelligens? 4. Anden (bedre) social-økonomisk status og/eller andet (bedre) naboskab? Der vil nedenfor blive redegjort for, hvorledes man har søgt at imødegå denne kritik.

C. Andre prognosearbejder.

En række mindre undersøgelser af amerikansk oprindelse (omtalt bl. a. af Allen¹, Monachesi²³ og Hurwitz¹⁷) må udelades her af pladmæssige grunde. Det samme gælder nogle af de europæiske arbejder.

Et enkelt amerikansk arbejde af særegen karakter er for tiden genstand for diskussion: Monachesi har blandt andet i en forelæsning ved den kriminologiske verdenskongres i Paris i 1950²³ berørt personlighedstesten »The Minnesota Multiphasic Personality Inventory« (M.M.P.I.), der indeholder 550 spørgsmål. En svarperson, der stilles heroverfor, antages ved sine reaktioner at røbe, hvor meget han »ligner« en gruppe diagnosticeret abnorme. Forskellige undersøgelser synes at vise, at M.M.P.I. i begrænset omfang kan bruges som forudsigelsesinstrument m.h.t. kriminelt recidiv, men resultaterne er langt fra tilstrækkelig verificeret¹⁵. Det bedste, man formentlig i øjeblikket kan sige om M.M.P.I., er, at dets data i højere grad er standardiserede end almindeligt i de kendte prædiktionsstabeller.

De europæiske arbejder støtter sig overvejende på Burgess. Dette gælder f. eks. de af Exner⁷ inspirerede tyske undersøgelser fra trediverne. Robert Schiedt²⁹ var den første, der fulgte Exners opfordring til at anvende de amerikanske prognosesystemer på tysk grund. Metoden er Burgess' med enkelte afvigelser. Schiedt anvendte 21 (senere reduceret til 15) prædiktorer. Han synes mindre påagtet herhjemme end Meywerk, hvis tabel har været anvendt af lektor K. O. Christiansen⁴ i forbindelse med de nedenfor nævnte Vridsløseundersøgelser.

En schweizer har præsteret det hidtil interessanteste prognosearbejde på kontinental-europæisk grund, i fortsættelse af Exner og hans elever. Den tidligere statsadvokat i Basel, nu professor i Zürich, dr. Erwin Frey⁸ har gennemført en spændende forskningsopgave. Han har desuden fulgt sit arbejde op med et konkret forslag til en retsreform m.h.t. foranstaltninger overfor tidligt kriminelle⁹. Af økonomiske grunde og på grund af særlige (lovtekniske) forhold har Frey indskrænket sit materiale til byen Basel. Arbejdet falder i tre dele. De to første tilsigter dels at finde frem til en bekræftelse på den hypotese, at forekomsten og alvorligheden af tidlig kriminalitet er prædiktiv med hensyn til senere recidivisme (1. del), dels at finde årsager og kriminogene faktorer, som kan danne grundlag for opstilling af prognosetabel (2. del). Metoderne er dels massestatistiske undersøgelser, hvorved forfatteren beklager, at den schweiziske kriminalstatistik er mangelfuld (hvilket lands kriminalstatistik er ikke det?), dels gruppeundersøgelser (Reihenuntersuchungen), og studiet af enkelttilfælde (case studies).

Som Schiedt tildeler Frey faktorerne »Gutpunkte« og »Schlechtpunkte«. Men han kritiserer, at Schiedt giver hver faktor samme vægt. Løsningen mener han at have fundet hos tyskeren Gerecke, der vilkårligt tillægger sine faktorer vægt efter et rent skøn over den pågældende faktors betydning i det enkelte tilfælde. Frey bruger ikke ganske samme fremgangsmåde som Gerecke¹⁰, men går ud fra samme grundtanke. Hver faktors betydning afgøres ved forfatterens skøn over dens almindelige kriminogene værdi, og tildeles herefter vægt (Basispunktwert). Frey foretrækker dette for beregning af »failure score«. Dette synspunkt kan ikke tiltrædes. Freys metode må nødvendigvis svække tilliden til pålideligheden. Det kan ikke antages, at den med samme resultat kan anvendes af andre end Frey selv. Han indsætter dernæst som udtryk for den intensitet, hvormed hver faktor gør sig gældende i det enkelte tilfælde en koefficient fra 0—5, der ligeledes er skønsmæssig. Den multipliceres med den foran omtalte faktorværdi (Basispunktwert), hvormed man når til den endelige score (relativer Punktwert).

Er dr. Freys her fremstillede teknik ikke efterfølgelsesværdig, er der til gengæld noget tiltalende i, at han opstiller både en for-prognose og en efter-prognose, der tilsammen udgør slutprognosen. Det synes rigtigt at supplere den tidlige, præinstitutionelle forudsigelse med en prognose bygget på den unge lovovertræders opførsel og udvikling under f. eks. et anstaltsophold. Praktisk vil man kunne sige, at for-prognosen kan bruges af de indgribende myndigheder (politi, anklagemyndighed, børneværn) og domstolene, mens slutprognosen vil være mest til nytte for de behandlende (løsladende) instanser.

Frey foretager ingen testning af signifikans eller associations-

grad. Hans definitioner er vage, og forhåndsindstillingen sådan, at man får mistanke om en betydelig skævhed allerede i udvælgelsen. Terminologien er desuden ikke altid dækkende^{21 30}.

Nogle få nordiske arbejder tangerer det emne, som her er gjort til genstand for behandling⁴.

På dansk grund foreligger ingen prognoseforskning tilgængelig. Tilløb er gjort med en undersøgelse af statsfængselsfanger i Vridsløselille foretaget af Paul Reiter, G. K. Stürup og K. O. Christiansen under sidste krig. Samlet er disse kriminografiske undersøgelser ikke offentliggjort, men man vil uden tvivl i disse som i flere andre kunne hente impulser og vejledning ved igangsættelse af en dansk prognoseforskning. Det nærmeste, man er kommet en recidivforudsigelse, er foreløbig den undersøgelse, som lektor K. O. Christiansen of cand. psych. fru Karen Berntsen m. fl. — dog med andet formål — har foretaget over korttidsfanger (afsoningstid under 5 mdr.) i Vestre Fængsel i København. Denne undersøgelse er netop offentliggjort. Undersøgelsen, der er afsluttet i 1953, har som nævnt ikke til formål at opstille prognosetabeller, men man har dog indladt sig på dels en skønsmæssig vurdering af de undersøgte resocialiseringsmuligheder, dels på et beskedent forsøg på en beregning af recidivsandsynligheden. Arbejdet er nu udsendt i bogform af direktoratet for fængselsvæsenet i marts 1955 under titlen: Mandlige arresthusfanger i Københavns Fængsler. En Undersøgelse og et Experiment.

II. Efterprøvning af forudsigelsesinstrumentets effektivitet.

Det afgørende for hele denne forsknings berettigelse i det lange løb er, om dens resultater kan bruges.

Testninger af flere af de i det foregående omtalte tabeller er foretaget enten af de samme forskere, som har konstrueret tabellen, og på en del af det samme eller et lignende materiale, eller af andre forskere, eventuelt på helt nye materialer. Man har enten brugt tabellerne til at forklare det allerede kendte recidiv eller til forudsigelse af et for forskeren ukendt udfald med efterfølgende kontrol- og »follow-up«-undersøgelse.

Desværre er ikke alle efterprøvninger lige pålidelige, og nogle af undersøgelserne er offentliggjort i en form, der ikke giver tilstrækkelige oplysninger, til at man kan foretage en vurdering af resultaterne. Af Allen¹ og Monachesi²³ er der givet en fyldig oversigt over hele denne litteratur. Jeg skal derfor indskrænke mig til nærmere omtale af de testninger, der er foretaget af de siden 1950 fremkomne arbejder, særlig af Glueck'ernes sociologiske tabel¹³ og Freys prognoseskemaer⁸.

Sammenfattende kan man sige om resultaterne af de tests, der har været offentliggjort op til 1950, at de på empirisk grundlag

så temmelig sikkert fastslår, at de burgess-ske metoder og Glueck-ernes tidligere metoder stort set var jævnbyrdige, og i og for sig hverken meget bedre eller ringere end forudsigelser afgivet af erfarne fængselsfolk eller psykiatere på mere intuitivt og klinisk grundlag. I visse tilfælde end ikke bedre end de resultater, man ville nå ved at skønne på grundlag af de totale recidivkvotienter.

Man må dog retfærdigvis sige, at de statistiske metoder under alle omstændigheder har den fordel, at de kan læres og bruges af enhver uden meget arbejde, mens almindelig erfaring, der beror på alder og øvelse, ikke så nemt lader sig overføre til andre.

To kontrolundersøgelser, offentliggjort i løbet af 1952 og 53 tildels i kort resumé, har imidlertid nu på lovende måde godtgjort anvendeligheden af den sidste glueck'ske prognoseskala på to helt nye og indbyrdes forskellige omend talmæssigt begrænsede materialer.

Den første er Richard E. Thompson: A Validation of the Glueck Social Prediction Scale for Proneness to Delinquency³³, og den anden Bertram J. Black og Selma J. Glick: Recidivism at the Hawthorne-Cedar Knolls School². Thompson har hentet sit materiale fra en undersøgelse, der i almindelighed går under betegnelsen C.S.Y.S. (Cambridge-Somerville Youth Study)²⁸.

Også Erwin Freys resultater er lovende, idet han i en kort periode har haft lejlighed til at følge 75 af de unge kriminelle, om hvilke han i 1946—48 opstillede en slut-prognose. Efterundersøgelsen har han foretaget i 1949—51, og hans forudsigelser er forbløffende gode målt ved korrelationen mellem forudsagt og observeret adfærd, hvilket vil fremgå af følgende tabeller vedrørende Freys for-prognose og hans slut-prognose for de 75 unge kriminelle:

<i>Forudsagt.</i>	<i>Observeret</i>		
	Recidiverer	Recidiverer ikke	
Recidiverer	41	4	45
Recidiverer ikke	6	24	30
	47	28	75

$r=0.72$

Det viser sig, at korrelationskoefficienten forbedres yderligere en smule for slut-prognosen:

<i>Forudsagt.</i>	<i>Observeret</i>		
	Recidiverer	Recidiverer ikke	
Recidiverer	44	3	47
Recidiverer ikke	5	23	28
	49	26	75

$r=0.76$

Det er jo smukke resultater, men takket være Freys anvendelse af et rent skøn ved tabellens konstruktion må man anse det for mindre sandsynligt, at en anden vil komme til lige så gode resultater med et nyt materiale.

Om C.S.Y.S. kan det i korthed siges, at en komité på tre personer (en erfaren psykiater og to forsorgsmedarbejdere med særlig kriminologisk uddannelse) i årene 1937—39 udpegede gennemsnits-(ikke-kriminelle) drenge og såkaldte præ-kriminelle drenge fra skoler i Massachusetts. Halvdelen af drengene skulle undergives behandling i ti år, resten udgjorde kontrolgruppe. Begge grupperne blev derefter fulgt op i en 6—10 års periode. Thompson fik adgang til C.S.Y.S.'s arkiverede charteques, der var ordnet alfabetisk. Han udtog hvert femte charteque til sit udvalg. De charteques, som ikke indeholdt tilstrækkelige oplysninger til at tilfredsstille den glueck'ske skala, blev derefter udsendt. Tilbage blev 100 sager, som overlodes til Eleanor Glueck, der tildelte dem score, uden at hun havde adgang til andre oplysninger end sådanne, som vedrørte de fem faktorer i hendes og hendes mands tabel fra *Unraveling Juvenile Delinquency*.

Blacks og Glicks arbejde tilsigtede i første omgang at tilvejebringe en recidivundersøgelse til vurdering af behandlingens effektivitet i Hawthorne-Cedar Knolls School på grundlag af forudsigelsestabellen fra Glueck'ernes tidligere udsendte arbejde: *One Thousand Juvenile Delinquents*. Under drøftelserne mellem Black og Glick og Eleanor Glueck enedes man imidlertid om at prøve den nye skala fra *Unraveling Juvenile Delinquency* på Hawthorne-belægget. Det viste sig da, at man på et meget tidligt tidspunkt i disse drenges liv kunne have forudsagt en kriminel fremtid korrekt for 90 % af tilfældene.

En sammenligning af Eleanor Gluecks forudsigelsestrækkelighed men den foran omtalte C.S.Y.S.-udvælgelseskomité's sikkerhedsgrad illustreres af nedenstående, der er anført efter Thompson:

	Glueck'ske Forudsigelse	Kom.medl. 1	Kom.medl. 2	Kom.medl. 3	Faktisk adfærd
Ingen fremtidig kriminalitet	73 (af 80) 91,3 %	44 (af 75) 58,7 %	38 (af 71) 53,5 %	37 (af 65) 56,9 %	80
Fremtidig kriminalitet	18 (af 20) 90 %	18 (af 20) 90 %	18 (af 20) 90 %	17 (af 18) 94,4 %	20
Total antal kor- rekte forudsig.	91 (af 100) 91 %	62 (af 95) 65,3 %	56 (af 91) 61,5 %	54 (af 83) 65,1 %	100

De absolutte tal er anført, idet komitémedlemmerne uvist af hvilken grund ikke havde lejlighed til at bedømme alle hundrede drenge, og ikke lige mange hver.

Det fremgår endvidere, at forudsigelsessikkerheden er nogenlunde lige stor ved forudsigelse af, hvem der bliver kriminel, mens fru Glueck var i stand til at forudsige ikke-kriminalitet med større sikkerhed end komitéen, uagtet den havde adgang til langt flere oplysninger end hun.

Sammenligner vi to 2×2 -tabeller, en for fru Gluecks forudsigelse og en for det bedste komitémedlems forudsigelse, vil vi se en meget betydelig forskel målt ved korrelationen mellem forudsagt og observeret adfærd:

Komitémedlem no. 1.

<i>Forudsagt</i>	<i>Observeret</i>		
	<i>Recidiverer</i>	<i>Recidiverer ikke</i>	
<i>Recidiverer</i>	18	31	49
<i>Recidiverer ikke</i>	2	44	46
	20	75	95

$r = 0.39$

Eleanor Glueck.

<i>Forudsagt</i>	<i>Observeret</i>		
	<i>Recidiverer</i>	<i>Recidiverer ikke</i>	
<i>Recidiverer</i>	18	7	25
<i>Recidiverer ikke</i>	2	73	75
	20	80	100

$r = 0.75$

Desværre giver de øvrige nævnte værker ikke tilstrækkelige oplysninger til, at man kan foretage en lignende opstilling for deres vedkommende.

De foranstående 2×2 -tabeller og de på grundlag heraf beregnede korrelationskoefficienter (r) er anført ud fra den betragtning, at eftersom »the proof of the pie« som bekendt er »in the eating« må korrelationen mellem forudsagt og observeret adfærd være det bedste udtryk for prædiktionens sikkerhed, og ikke mindst når der er tale om sammenligning af forskellige forudsigelser.

De citerede undersøgelser viser i hvert fald tabellernes overlegenhed over den skønsmæssige forudsigelse. Til yderligere sammenligning tilføjes nedenfor en tabel, som forfatteren af denne artikel har opstillet på grundlag af afgangsbetømmelser, afgivet af funktionærmødet i et dansk fængsel vedrørende samtlige i 1949 fra den pågældende anstalt løsladte fanger, der dernæst er fulgt op i løbet af 1954 med henblik på recidiv.

Forudsagt	Observeret		
	Recidiverer	Recidiverer ikke	
Recidiverer	41	39	80
Recidiverer ikke	7	33	40
	48	72	120

$$r = 0.33$$

Den viser sig altså — som iøvrigt forventet — at være meget lig, omend noget ringere end C.S.Y.S.-komité'ens m.h.t. sikkerhed.

Efter offentliggørelsen af disse efterprøvninger vil de foran fremhævede kritikpunkter ikke kunne gøres gældende med samme styrke længere.

Med hensyn til spørgsmålet om anvendelse af Glueck-tabellen på materiale med anden alderssammensætning oplyser Thompson, at af 32 drenge i 6—7 års alderen gav Glueck-tabellen rigtig forudsigelse for 91 %. Den samme procent fremkom for 32 drenge på 8—9 år og for 34 drenge på 10—11 år. Black og Glicks resultater går i samme retning.

Den etniske sammensætning af C.S.Y.S.-gruppen var forskellig fra Glueck'ernes, idet den havde større andel af portugisisk-spanske drenge, færre irlændere og syv negre. Negre fandtes slet ikke i Glueck'ernes oprindelige materiale. I Hawthorne-undersøgelsen, der udelukkende bestod af jødiske drenge, identificeredes mere end 90 % korrekt. Heller ikke intelligensforskelle (test-intelligens) synes at spille større rolle. Der er i hvert fald intet, der tyder på, at en sådan forskel skulle gøre Glueck-skalaen uanvendelig. Den synes ligeledes fuldt anvendelig på drenge fra hjem med bedre økonomisk status end det oprindelige materiale. Det samme gælder for drenge fra såvel bedre som dårligere nabo-skaber.

Afsluttende bemærkninger.

Af de foran optrukne hovedlinier skulle det fremgå, at der kan nås mindst lige så gode forudsigelser med hensyn til kriminalitet med matematisk-statistiske metoder og ved hjælp af prognosetabeller konstrueret på empirisk grundlag, som ved de bedste skøn afgivet af erfarne kriminologer. Det vil sige, at vi har fået rådighed over instrumenter, der vil kunne erstatte eventuel mangel på erfaring af den slags som beror på høj alder og lang øvelse. Prognosetabellen er systematiseret og objektiviseret erfaring. Ohlin kalder ligefrem sine tabeller for erfaringstabeller²⁴. De løser i sig selv ingen problemer for os, men er blot tekniske hjælpemidler, der kan tilvejebringe sikrere grundlag for vort arbejde.

Det er muligt at konstruere tabeller, der er endog de bedste skønsmæssige og kliniske prognoser overlegne. Deres begræns-

ning er, at de snarere forudsiger noget om grupper af personer end om det enkelte individ. Derfor må de i det praktiske arbejde inden for forskellige grene af den anvendte kriminologi suppleres med individuelle undersøgelser — psykologiske tests, kliniske iagttagelser og skøn m. v.

Ingen ansvarlig kriminolog vil i almindelighed afgøre f. eks. et spørgsmål om løsladelse eller ikke-løsladelse på prøve alene på grundlag af recidivrisikoen. På den anden side kan det vanskeligt bestrides, at muligheden for, at den pågældende klarer sig i fremtiden, indgår som et væsentligt moment i adskillige af de overvejelser, den praktisk arbejdende kriminolog må gøre sig, før han træffer sin afgørelse.

Det er sagt, at det ikke kan være en værdig videnskabelig opgave blot at forudsige, at finde korrelationen mellem faktorer. Opgaven må være den at finde frem til årsagssammenhæng.

Det er rigtigt, at disse prognoseudtalelser ikke giver sig ud for at være kausalitetsforklaringer. Der er imidlertid ingen, der siger, vi skal stoppe her. Vi befinder os kun et stykke nede på den forskningsstige, der går fra lavere til højere iagttagelses-pålideligheds- og gyldighedsgrader, ifølge Kaare Svalastoga begyndende med inspiration og lejlighedsagttagelser sluttende med etablering af kontrolrelationer eller årsagsvirkningsrelationer mellem variable³¹. Dette sidste er naturligvis et hoveddesideratum også for sociologisk forskning, så vidt er vi bare ikke kommet — endnu, løvrigt er det vel nærliggende at antage, at nogle af årsagerne med fordel kan søges netop blandt faktorer, der har en vis prædiktiv styrke.

Den praktiske værdi er tvivlsom, når man ikke vil bruge tabellerne som afgørere af, om f. eks. løsladelse skal finde sted eller ej. Men hvorfor indhenter man § 56 erklæringer? Hvorfor påhviler det fængselsmyndighederne at afgive afgangsbetømmelser om fanger, når de løslades, specielt med angivelse af om recidivsandsynligheden er stor eller lille? Hvorfor søger man stadig at skaffe flere oplysninger om den kriminelles person og miljø, før man vælger reaktionsmåde eller tager stilling til løsladelse og løsladelsesmåde?

Ved at bruge de foran omhandlede tabeller alene som erfarings-tabeller sikrer man sig, at en række signifikante faktorer i hvert fald tages med i betragtning, og deres sammenhæng med spørgsmålet om recidiv eller ikke-recidiv er klarlagt ad empirisk vej. Hvorfor så ikke benytte dem?

En god prognosetabel vil også være det for tiden eneste anvendelige instrument til vurdering af forskellige behandlingsmåders effektivitet. Behandlingens formål må jo bl. a. være at forhindre, at en stor recidivsandsynlighed realiseres, og i det omfang dette lykkes, kan behandlingen forsåvidt siges at have været effektiv.

Tabellerne giver større mulighed for rationalisering af kriminalforsorgen, ikke mindst efterforsorgen. Ligesom forsikrings-selskaberne på grundlag af aktuariske tabeller kan indrette præmien efter sandsynligheden for at forsikringsbegivenheden indtræder, således kan vi indrette »præmien« efter recidivsandsynligheden, d.v.s. anvende mest tid, flest penge og kræfter på de »dårlige liv«, dem med den ringe prognose. Den nuværende praksis fører sommetider til, at man bruger flere kræfter, f. eks. i form af tilsyn på kriminelle, der netop har de bedste forudsætninger for at klare sig selv. De er svære at skille ud. Det ses bl. a. af foranstående afsnit om efterprøvning af prognosetabellerne, at det er det sværeste at forudsige ikke-recidiv; men dér er tabellerne tydeligt de frie skøn overlegne.

Man er på hele dette område endnu langt fra vejs ende, men udlandets forskning, der er mere end 30 år forud for vor, har i hvert fald nået resultater, der må opfordre til at indlede en lignende forskning på hjemlig grund.

Preben Wolf.

LITTERATURHENVISNINGER

1. *Allen, R. M.*: A Review of Parole Prediction Literature. Journ. of Crim. Law, Criminology & Police Science. Vol. XXXII p. p. 548—554, jfr. 17, 23 og 36.
2. *Black, Bertram J. & Glick, Selma J.*: Recidivism at the Hawthorne-Cedar-Knolls School. Research Monograph. No. 2. Jewish Board of Guardians. N.Y. 1952.
3. *Bruce, Harno, Burgess & Landesco*: Parole & the Indeterminate Sentence. Illinois State Board of Parole, 1928.
4. *Christiansen, K. O.*: Kriminelle Levnedsløb. Nord. Tidsskr. f. Strafferet 1942, p. 1 f.f. og 1943, p. 41 f.f. jfr. 19, 26, 27 og 37.
5. *Christie, N.*: Omkring kritikken av Sheldon og Eleanor Gluecks siste verk. Nord. Tidsskr. f. Krim.-vidensk. 1952, 3. hft. p.p. 366—370, jfr. 18 og 32.
6. *Dahlberg, Gunnar og Lindberg, T.*: Om frekvensen av återfall i brott. Statens offentliga utredningar. 1944. 50. bil. 3.
7. *Exner, Franz*: Kriminalistischen Bericht über eine Reise nach Amerika. Berlin 1935.
8. *Frey, Erwin*: Der frühkriminelle Rückfallsverbrecher. Basel 1951.
9. — Reform des Massnahmensrechts gegen Frühkriminelle. Basel 1951.
10. *Gerecke*: Zur Frage der Rückfallsprognose. Monatschrift für Kriminalbiologie und Strafrechtsreform. Bd. 30. p. 35. f.f.
11. *Glueck, Sheldon & Eleanor*: Five Hundred Criminal Careers. 4th ed. N.Y. 1939.
12. — One Thousand Juvenile Delinquents. Harv. Univ. Press. 1934.
13. — Unraveling Juvenile Delinquency. Harvard University Press. 1950.
14. *Hart, Hornell*: Predicting Parole Success. Journal of Crim. Law & Criminology. Vol. 14. 1923. p.p. 405—413.
15. *Hathaway, Starke R. & Monachesi, Elio D. (ed)*: Analysing and Predicting Juvenile Delinquency with the M.M.P.I. Minnesota. 1951.

16. *Horst, Paul (ed):* The Prediction of Personal Adjustment. Social Science Research Council. Bulletin. 48. N.Y. 1941.
17. *Hurwitz, Stephan:* Kriminologi. 2. udg. København. 1951. p.p. 441—444.
18. — Anmeldelse af no. 13. Nord. Tidssk. f. Krim.-vidensk. 1951. 2. hft. p.p. 186—190.
19. *Kaarsen, Jan.:* Kriminelle Levnedsløb. Nord. Tidsskr. f. Krim.vid. 1953. 4. hft. p. 301 f.f.
20. *Leacock, Stephen:* Last Leaves. N.Y. 1946. "This Business of Prophecy". p.p. 79—82.
21. *Mannheim, Hermann:* Anmeldelse af no. 8 og 9. Brit. Journ. of Delinquency. Vol. III. No. 2. Oct. 1952.
22. *Meywerk:* Beitrag zur Bestimmung der sozialen Prognose an Rückfallsverbrechern. Monatschrift für Kriminalbiologie und Strafrechtsreform. 1938. Bd. 29 p. 422 f.f.
23. *Monachesi, Elio D.:* American Studies in the Prediction of Recidivism. Journ. of Crim. Law, Criminology & Police Sc. Vol. XLI. p.p. 268—289.
24. *Ohlin, Lloyd:* Selection for Parole. N.Y. 1951.
25. — & *Duncan, Otis D.:* The Efficiency of Prediction in Criminology. American Journal of Sociology. Vol. 54. March 1949. p.p. 441—452.
26. *Otterström, Edith:* Delinquency & Children from Bad Homes. A Study of their Prognosis from a Social Point of View. 1946. Jfr. også tidsskriftet Menneske og Miljø. 1947. Bd. 2. 7. og 8. hf. p. 274 f.f.
27. *Petersen, Åge:* En kriminologisk undersøgelse og efterundersøgelse af 244 ungdomsfængselsfanger. Nord. Tidsskr. f. Krim.-vidensk. 1951. særll. p. 233 f.f.
28. *Powers, Edwin & Wilmer, Helen:* An Experiment in the Prevention of Delinquency. Columbia Univ. Press. 1951.
29. *Schiedt, Robert:* Ein Beitrag zum Problem der Rückfallsprognose. München 1936.
30. *Stouffer, Samuel A. m.fl.:* Measurement and Prediction. Studies in Social Psychology, World War II. Bd. 4. Princetown Univ. Press. 1950.
31. *Svalastoga, Kaare:* Sociologi. Kbhvn. 1952 (stencil.) p. 17. f.f.
32. *Taft, Donald R.:* Implication of the Glueck Methodology for Criminological Research. Journ. of Crim. Law, Crim. & Police Sc. Vol. XLII. 1951. p. 300. f.f.
33. *Thompson, Richard E.:* A Validation of the Glueck Social Prediction Scale for Proneness to Delinquency. Journ. of Crim. Law, Crim. & Police Sc. Vol. 43 no. 4. 1952. p.p. 451—470. Jfr. The Brit. Journ of Del. Vol. III no. 4 April 1953 p.p. 289—297.
34. *Ungdomskommissionen:* Den tilpasningsvanskelige Ungdom. Betænkning Kbhvn. 1953.
35. *Warner, S. B.:* Factors Determining Parole from the Massachusetts Reformatory. Journ. of Crim. Law & Criminology. Vol. 14. p.p. 172—207.
36. *Wolf, Preben:* Recidivproblemer i kriminalsociologisk belysning. Sociologiske Med. Kbhvns. Univ. 2. serie nr. 1 1954—55. p.p. 1—14.
37. *Ødegård, Ørnulv:* Unge Tilbakefallsforbrytere. Det Norske Videnskaps-Akademi. Oslo 1941.